

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ANNIVERSARIUM EXAMEN

IN

SCHOLA ROESKILDENSI CATHEDRALI

SEPTEMBRI MENSE A. MDCCCXXVI

PUBLICE INSTITUENDUM

INDICIT

F. J. P. THRIEGE,

PRÆCEPTOR PRIMARIUS SCHOLÆ.

In disceptationem vocantur, quæ de ira Xerxis, disjecto vi tempestatis ponte,
quo Hellespontum junxerat, ab Herodoto (l. 7. c. 35.) sunt prodita.

HAVNIÆ.

TYPIS EXCEDEBAT ANDREAS SEIDELIN;

AULÆ REGIÆ & UNIVERSITATIS TYPOGRAPHUS.

Thrieges. Georg. H. Bött.

Omnibus nota sunt, quæ de insano *Xerxis* facinore *Herodotus* memoriæ prodidit, quem docet, certiore factum de pontibus, quos Hellesponto injecerat, tempestate interruptis, furenter iratum *in mare saeviusse flagellis et compedes in profundum demisisse* ¹⁾. De veritate hujus rei ne subdubitans quidem, adjicit, se etiam accepisse, carnifices ab eodem esse missos, qui *Hellesponto notam infamiae inurerent*. Prætermisso autem hoc, quod nemo facile, nisi qui a vero plane aversus est, ad veritatem accedere existimat, breviter inquirere lubet, quatenus ceterum patri historiarum, hanc rem tractanti, fides sit habenda. Haud pauci quidem veterum scriptorum ²⁾, ex quibus nominare liceat *Valerium Maximum* ³⁾, *Senecam* ⁴⁾, *Juvenalem* ⁵⁾, *Plutarchum* ⁶⁾, *Maximum*

1) Herod. l. 7. c. 35. Cf. l. 7. c. 54. l. 8. c. 109.

2) A Brissonio (de reg. Pers. princip. l. 3. p. 338—39 Heidelberg. 1595) ex parte laudati.

3) L. 3. c. 2. ext. 3. "Gravem mari ac terræ Xerxem, nec hominibus tantum terribilem, sed *Neptuno* quoque *compedes* minitantem."

4) De const. sapient. c. 4. "Quid tu putas, quum stolidus ille rex multitudine telorum diem obscurasset, ullam sagittam in Solem incidisse? aut *demissis in profundum catenis* Neptunum potuisse contingi?"

5) Sat. 10 v. 182—184.

"*Ipsum compedibus* qui *vinxerat* Ennosigæum?"

"Mitius id sane: quid, non et *stigmatibus* dignum?"

"*Credidit?*"

6) De cohib. ira p. 810 Steph. 1572. "Ὁ δὲ Ξέρξης τῆν θαλάττην στίγματα καὶ πληγὰς ἐνέβαλλε."

Tyrium 7), Themistium 8), Svidam 9) et Joh. Tzetzen 10), ejusdem rei mentionem fecerunt; verum his omnibus, quos, Herodoto longe recentiores, hunc solum secutos esse, luce clarius est, non multum est tribuendum. Rem autem ipsam, qualis ab Herodoto narratur, si in disceptationem vocamus, difficilis ad fidem prima specie non plane ea videtur 11). Nam, quod Mitfordius 12) monet, poenas de Hellesponto dementer captas cum indole Xerxis conciliari nullo pacto posse, equidem non video; fuit enim ille rex, quamvis non durioris, imbecilli tamen ingenii, qui, superbam exercens dominationem, omnibus animi perturbationibus paruit. Quid? quod ex tempore longe seriore similis amentiae exemplum proferre licet! Ferunt enim *Amerum* Arabem, Melitenæ præfectum, qui, cum Paulicianis conjunctus, a. p. Chr. n. 862 magnam Asiæ minoris partem bello vastavit, mare, quod ulterius progrediendi facultatem sibi ademisset, flagris cædi jussisse 13).

7) Diss. 20. P. I. p. 392. Reisk. "μαστιγοῦται ἢ θάλαττα."

8) Qui (orat. 5) de Xerxe mare flagellante et compedes in Hellespontum demittente verba facit.

9) Qui in voc. *Ξέρξης* (T. 2. p. 646. Kust.) eadem in medium profert.

10) Var. hist. chil. 1. hist. 32. p. 18. Basil, 1546.

"Διακοσίας μὲν πληγὰς δίδωσι τῇ θαλάσῃ
 Δύο τε ζεύγη σιδηρῶν ποδοπεδῶν ἐμβάλλει
 Πρὸς πέλαιος θαλάττιον δῆτε δέσμων ὡς δούλον."

11) "Die Geißelung und Fesselung des fürmischen Hellesponts mag bei einem Wolfe nicht ohne Bedeutung gewesen seyn, dessen erste Männer schen gewordenen Pferden die Füße abschneiden ließen." *Eu den allg. Gesch.* 1 Th. p. 112. Cf. Herod. l. 7. c. 88.

12) *Gesch. Griechenlands b. Reichthdt.* 2 Bd. p. 139—140.

13) *Georg. Cedren.* p. 546. Paris 1647.

Si autem rem diligentius consideramus, haud pauca sunt, quæ testimonium Herodoti refellere videantur. Satis jam in confesso est, hunc scriptorem, quamvis veritatis amicissimum, haud paucas narrationes, quæ, ipso iudice, a veritate non abhorruerunt, re non diligentius explorata, pro veris esse amplexum. Quamquam igitur, quæ de expeditione Xerxis ab eo litteris sunt mandata, veritati in universum concinunt, commenta tamen et res minus verisimiles sæpius prodidisse censendus est. Ut incredibilem copiarum numerum omittamus, quem rex Persarum in Europam trajecisse traditur ¹⁴), moneamus tantum de lepore in castris Xerxis ex equa nato ¹⁵), quam fabulam Herodotus non solum veram, sed etiam rem tanti momenti iudicat, ut regem ex ea diligenter considerata exitum belli infelicem prospicere debuisse contendat. Præterea quæ de pueris et puellis vivis in eadem expeditione piaculi instar terra obrutis ab eodem sunt narrata ¹⁶) veritati omnino repugnant; neque enim Diis hostiis humanis litare ex cæremoniis Persarum licuit, et funera terra condere præ ceteris facinus nefandum inter eos est existimatum ¹⁷). Quum denique in universum constat,

14) De qua re cf. inter alios: Richardson über Sprache u. s. w. morgenl. Völker, überf. v. Federau p. 86 sqq., Hegewischs Kl. Schriften, Stensb. 1786; p. 176 sqq., Kemers Handb. d. alt. Gesch. p. 39, Levesque etudes de l'hist. anc. T. 2. p. 413 sqq., Dahlmanns Forsch. 2 Bd. p. 174—175. Patrocinium Herodoti in primis suscepit Meinersius (Gesch. d. Urspr. u. s. w. der Wissensch. 2 Bd. p. 105—106). Equidem cum Hegewischio, Dahlmanno et Heerenio (Jden 1 Th. p. 559) non dubito, quin de veritate hujus numeri, quamquam fama amplificati, Herodoto ipsi persuasum fuerit.

15) Herod. l. 7. c. 57.

16) Herod. l. 7. c. 114.

17) Cf. Rhobe die heilige Sage des Zenvolks p. 511 sqq.

Persis in exponendis rebus gestis Xerxis cum Græcis minime convenisse ¹⁸); tum intellectu haud difficile est, cur harum rerum memoria, a solis Græcis, Persarum hostibus, servata, a vero haud parum absit. Animadvertendum quippe est, quam celcriter historia rerum etiam recentium mendosior fieri soleat, ubi ad arbitrium iræ animiqve commoti agitur. Effusa ita ob reportatam victoriam lætitia seductos Græcos suas res insolenter amplificasse, neqve ab ignominia Persis injungenda interdum se abstinuisse, credibile est. Xerxes præsertim in ora Atheniensium pro ludibrio abiisse censendus est, unde fabulæ ortæ sunt, quæ, ex carminibus fortasse a populo percelebratis depromptæ, veram rerum memoriam sensim depravarunt.

Atqve hoc quidem in narrationem, de qua hic sermo est, præcipue cadere mihi videtur. Non enim Xerxes, rex Persarum, reverentiam, quam omnes Ormuzdi cultores *Aqvæ* habuerunt, ita exuisse putandus est, ut petulans in mare sæviret. Quamobrem quoque "οἱ τὰ περὶ Μάγων γράψαντες" Herodotum mendacii arguerunt; neqve enim jacula in solem Xerxem torsisse ¹⁹), nec compedes mari immisisse, quod hi a Magis Dii sint traditi ²⁰). Quid? quod ipse Herodotus testatur, Persas *Aqvæ* sacra facere ²¹), et fluvios tam sancte venerari, ut nec

18) Dion. Chrysost. orat. 11. p. 366—67 Reisk.

19) Hoc non de Xerxe, sed de Dario Herodotus (l. 5. c. 103) tradit.

20) Diog. Laërt. proem. segm. 9.

21) l. 1. c. 131. Observandum tamen est, omnes Græcos et Romanos scriptores, qui de sacris Persarum veterum sermonem faciunt, hæc ex Græcorum more sibi cogitasse; nam sacri Persarum libri sacrificiorum, quibus doni vel debiti vectigalis instar Dii coluntur, plane ignari sunt. Cf. Rhode p. 505 sqq.

mingendo, nec manus lavando nec spuendo eos foedari fas putarent ²²⁾. Præterea et alii Græci Romaniqve scriptores et sacri in primis Persarum libri in eo congruunt, quod aquam summa cum veneratione Persæ prosecuti sint. Strabo ita ²³⁾, cum Herodoto hac in re consentiens, adjicit, nec corpora mortua, nec alia, quæ polluta aut contaminata viderentur, a Persis in aquam projici. Persas fluvios adorasse ²⁴⁾ et solas Deorum imagines ignem et aquam putasse ²⁵⁾, Clemens Alexandrinus, Dinone auctore, docet. Aquam deniqve adeo sanctam iis videri, ut eam ne attrectare quidem auderent, nisi sitim sedare, vel hortos agrosqve suos irrigare vellent, tradit Agathias ²⁶⁾. Item Arnobius ²⁷⁾, Sidonius Apollinaris ²⁸⁾ et alii de honore, quo Persæ aquam affecerunt, verba faciunt. Patet quidem ex libris *Zend-Avesta* ²⁹⁾ Aquam, *Aban* sive *Avan*, numinis loco, quod pleriqve veterum minus recte putarunt, non esse habitam, verum non minus auguste tamen sancteqve quam Ignem, Aquam venerati sunt Persæ, quippe ex qua, inter fontes, a

22) l. 1. c. 138.

23) l. 15. c. 3 (T. 3. p. 325—26 Lips. 1819).

24) Admonit. ad gent. p. 22 Heins. Lugd. B. 1616.

25) Ibid. p. 32.

26) De imp. Justin. l. 2. p. 63 ed. Vulcan. Paris. 1660.

27) "Ridetis, temporibus priscis Persas fluvios coluisse." Adv. gent. l. 6. c. 11. p. 210 Orell.

28) Carm. 2. v. 83—84.

"Magis juratur ab illis,
Ignis et Unda Deus."

29) Non enim dubito, quin cum Heerenio (*Steen 1* §f. p. 458) et Rhodio (*heil. Sage u. f. w.* p. 15) sacros hos Persarum libros jam igni criticæ artis spectatos judicem.

quibus omnium rerum principia ducebantur; referenda; omnis terræ fecunditas, et omnia, quæ inde hominibus redundarunt, bona atque divitiæ nata esse perhibebantur ³⁰). Quamobrem gravissimam sibi contraxerunt poenam, qui aliqua ratione eam foedarunt ³¹). Iis igitur, quæ Kuhnius ³²) monuit, "male damnari fidem Herodoti ex eo, quod Persæ solem crediderint Deum, quia notum sit, quia (h. e. quam exigua) reverentia coluerint Deos gravioribus infortuniis afflicti Ethnici," argumentationem nostram refutari non putaverim; nam inter feros populos Persæ nequiquam sunt referendi, et majore saltem erga Zoroastris præcepta imbuti fuerunt veneratione, quam ut rex ipse talem in se susciperet culpam.

Dubitationem autem decet occupare, quæ inde fortasse moveri potest, quod laudes, quibus in libris Zend-Avesta aqua ornatur, ad fontes præsertim et dulcem aquam in universum pertinere videntur. Neque negaverim, verbis illis, quibus, qui flagris Hellespontum ceciderunt, eum, Xerxe jubente, perhibentur esse allocuti ³³), hanc opinionem quodammodo confirmari. Verum enimvero si reputamus, quot et qualia aquæ genera in libris Zend-Avesta tanquam veneratione digna

30) Cf. in primis *Izeschne* Ha 1. 9. 69. 70. *Neaesch-Arduisur*, Zend-Avesta v. Kleuker Th. 2. p. 112. *Iesch-Avan* ibid. p. 195. sqq. *Iesch-Farvardin* ibid. p. 256-57. *Vendidad* Farg. 13 ibid. p. 362. Farg. 21 p. 383. 384.

31) Cf. inter alia *Zend-Avesta* Th. 2. p. 119-120. 126. 128. *Vendidad* Farg. 3 Z. A. Th. 2. p. 311. Farg. 6. p. 329 sqq. Farg. 7. p. 334. Farg. 8. p. 348. Farg. 9. p. 349 &c. &c.; quibus locis verba Herodoti, Strabonis et Agathiaë egregie illustrantur.

32) Ad Diog. Laërt. l. c.

33) "Ἔπι πικρὸν ὕδωρ — σοὶ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι ἀλμυρῷ ποταμῷ."

recenseantur ³⁴), dubitari nequit, quin etiam, qui mare violarent, grave delictum committerent. Magnum præterea hujus rei argumentum inde petimus, quod *Tiridates*, regius ille filius Parthorum, qui a. 66 p. Chr. n. Romam profectus Armeniæ regno a Nerone donatus est, perinventus mare sit ingressus, "quoniam exspuere in maria, aliisque mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putaverit" ³⁵). Quem, quum Magos itineris socios haberet ³⁶), placita Zoroastris, non secus ac, qui in ejus imperio fuerunt, Armenios ³⁷), sectatum esse, in aperto est. Quin etiam qui hodie Persidem incolunt, quamvis alia sacra amplexi, reverentiam quandam erga mare retinuisse videntur, quam ob causam navigationi haud lubenter sese committunt.

Quæ quum ita sint, in sententiam doctissimorum virorum ³⁸) discedimus, qui judicant, hoc Xerxis facinus ab ipsis Græcis esse confictum. Accedit, quod indagatu facile est, quid fabulæ fingendæ ingeniis Græcorum præbuerit ansam. Inspiciamus verba, quibus filii culpam (quæ præsertim in causa fuisset, cur Persarum exercitus esset deletus) Darii ab inferis surgentis animam *Æschylus* depingere jubet:

"Ὅστις Ἑλλήσποντον ἰρὸν, δοῦλον ὥς, δεσμώμασιν
 Ἦλπίζε σχήσειν ῥέοντα Βόσπορον ῥέον Θεοῦ,
 Καὶ πόρον μετεῖρήθμιζε, καὶ πέδαις σφουρηλάτοις

34) *Bun-Dehesch* 21. Z. A. Th. 3. p. 96—97.

35) *Plin.* hist. nat. l. 30. c. 2.

36) *Plin.* l. c.

37) Cf. *Strabon.* l. 11. c. 14 (T. 2. p. 466).

38) V. c. *Stanleyo* ad *Æschyl.* Pers. v. 752 et *Valckenario* ad *Herod.* l. 7. c. 35.

Περιβαλῶν, πολλὴν κέλευθον ἤνυσεν πολλῶ στρατῶ,
 Θνητὸς ὧν θεῶν τε πάντων ὤετ', οὐκ εὐβουλία,
 Καὶ Ποσειδῶνος κρατήσειν" 39).

Hæc quisque, nisi qui opinione temere concepta ducitur, universe de ponte, quem Hellesponto Xerxes iniecit, dicta esse videt 40). Vincula sunt pontis retinacula, malleo vero fabricatæ pedicæ ancoræ, quibus pons alligatus fuit 41). Quum autem hæc Æschyli verba ad litteram aliter quoque intelligi possent, Athenienses, hanc Xerxis irridendi occasionem læti arripientes, neglecta unice vera explicatione, vincula, ut poenæ ab Hellesponto ita expeterentur, in eum demissa esse commenti sunt. Nec mirum, quod sensim alia etiam, quæ in servum convenire videbatur, ratione, verberibus scilicet et stigmatum notis, a rege pergraviter offenso castigatum esse mare, cogitatione sibi depinxerint, et quod fabula ita exornata res vera brevi æstimata sit. Dubium non est, quin Herodotus Æschyli tragoedias pervolverit 42); quum autem in historia belli Persici plurima sint, in quibus ab hoc poëta dissentiat 43), et ad fingendam exornandamque fabulam ipsam, quam Herodotus prodidit, aliquantum saltem temporis opus fuerit: patet non ex ipso poëta, verum ex commentis, quibus fingendis ejus verba,

39) *Æschyl. Pers.* v. 742 sqq.

40) Ut quoque a scholiaste explicantur: "Γέφυραν ἐν αὐτῷ διὰ σιδήρου ἐργασάμενος", et ad voc. πέδιαι: "ταῖς ἀλύσεσιν αἰς συνέδησε τὰς ναῦς."

41) Cf. Valcken. ad Herod. l. 7. c. 35 et Schützius ad l. c. Æschyli p. 106.

42) Cf. Herod. l. 2. c. 156.

43) V. Schütz. ad Æsch. Pers. p. 8 sqq.

Athenis decantata, occasionem dederunt, sua Herodotum depromsisse 44). Atque hæc quidem ad enodandam hujus famæ originem sufficere mihi videntur; quibusme manes Herodoti, quem, si quis unquam, ego amo coloque, haud offendisse speraverim.

44) Cf. Valckenar. ad Herod. I. 7. c. 35. — Verba duumvirorum, *Oliverii* (ad Val. Max. l. c.) et *P. Gyllii* (de Bosporo Thracio l. 2. c. 12. p. 173—74 Lugd. B. 1632), qui, quanquam ad primum fabulæ fontem, Æschylum perperam intellectum, non ascenderunt, originem tamen fabulæ probe perspexerunt, in medium proferre liceat. Quorum ille: "Quia dicitur Xerxes Bizantium ponte junxisse, vel quod mare navibus stravit, propterea compedes videtur injecisse Neptuno"; hic vero: "puto hoc Græcos poëtas, Xerxis hostes, quibus Herodotus interdum seduci solet, designasse, quum tragice exaggerantes trajectum Xerxis, dicunt Xerxem trecenta verbera Hellesponto infixisse, hoc est projectione trecentarum ancorarum Hellespontum tanquam ictu percussisse, et duo vincula ferrearum pedicarum injecisse, id est duplicem catenam."

Den offentlige Examen i *Roeskilde Cathedralsskole* for Aaret 1826, vil blive afholdt i følgende Orden, hver Formiddag fra Kl. 8, hver Eftermiddag fra Kl. 2½.

Skriftlige Udarbeidelser.

22 Sept. Formidd.	Latinsk Stil 4 Cl.	Dansk Stil 3 Cl.	Kalligr. 2 Cl.
Efterm.	Latinsk Stil 2 —	Dansk Stil 1 —	
23 Sept. Formidd.	Latinsk Stil 3 —	Dansk Stil 2 —	Kalligr. 1 Cl.
Efterm.	Dansk Stil 4 —	Arithmetik 1 —	

Mundtlig Examination.

25 Sept. F. Dimittenderne:	Latin og Tydsk.	Dansk 4 Cl.	Arithm. 2 Cl.
E. — —	Arithm. og Hist.	Latin 3 —	Dansk 2 —
		(Terent.)	
26 Sept. F. — —	Græsk og Fransk.	Histor. 4 —	Geom. 3 —
E. — —	Geom., Relig., Geogr.	Fransk 4 —	Latin 3 — Livius.
27 Sept. F. Geometrie 4 Cl.	Tydsk 3 Cl.	Latin 2 Cl.	
		under Adj. Christensen.	
E. Historie 3 Cl.	Tydsk 2 Cl.	Latin 1 Cl.	Adj. Berg.

28 Sept. F.	Græsk 4 Cl.	Arithm. 3 Cl.	Dansk 1 Cl.
	E. Arithm. 4 Cl.	Dansk 3 Cl.	Græsk 2 Cl., b.
29 Sept. F.	Iliad. og Hebr. 4 Cl.	Religion 3 Cl. Græsk 2, a.	Historie 1 Cl.
	E. Græsk Homer 3 Cl.	Geogr. 2 Cl.	Religion 1 Cl.
30 Sept. F.	Tydsk 4 Cl.	Græsk, Xenoph. 3 Cl.	Religion 2 Cl.
	E. Hebr. 3 Cl.	Historie 2 Cl.	Tydsk 1 Cl.
2 October F.	Geographie 4 Cl.	Fransk 3 Cl.	Latin 2 Cl. Adj. Stybe.
	E. Latin 4 Cl.	Iliaden 3 Cl.	Geographie 1 Cl.
3 October F.	Religion 4 Cl.	Geogr. 3 Cl.	Fransk. 2 Cl. Latin 1 Cl.
			Adj. Christensen.

Til at bivaane denne Examination saavel som og Translocationen, der paa sædvanlig Maade foretages den 11 October Formiddag Kl. 10, indbydes herved Disciplenes Forældre og Værger samt enhver Videnskabselsker og Skolens Velynder.

Til Universitetet afgaae følgende 5 Disciple:

1. *Philip Michael Schlotfeld*, en Søn af afg. Justitsraad og Toldforvalter *Schlotfeld* i Apenrade.
2. *Siegvard Theodor Decimus Flindt*, en Søn af afgangne Sognepræst til Thorslunde i Sjælland, *S. C. Flindt*.
3. *Herman Whitte*, en Søn af Hr. Consul *Whitte*, hidtil i Roeskilde nu i Kjöbenhavn boende.

4. *Hans Bentzen Thomsen*, en Søn af afgangne Skipper *Niels Jensen* i Horsens, og Pleiesøn af Hr. *Thomsen* til Torpgaard i Horns-Herred.
5. *Peter Lauritz Seidelin*, en Søn af Overlægen ved Hospitalet paa Bidstrupgaard, Hr. *J. H. Seidelin*.

Roeskilde, 16 Sept. 1826.

S. N. J. Bloch,

Skolens Rector.
